FiCom ry | ML
6.9.2023

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

FiComin lausunto gigabitti-infrastruktuurisäädöstä koskevasta U-kirjelmästä

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt FiComilta lausuntoa valtioneuvoston kirjelmästä (U 2/2023 vp) eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi toimenpiteistä gigabittitason sähköisten viestintäverkkojen käyttöönoton kustannusten vähentämiseksi ja direktiivin 2014/61/EU kumoamisesta (gigabitti-infrastruktuurisäädös). FiCom kiittää mahdollisuudesta lausua ja toteaa seuraavaa:

FiComin keskeiset viestit:

- **Komission esitys on perusteltu ja kannatettava. Lupamenettelyiden harmonisointi ja sähköinen asiointi yhdessä pisteessä edistää erittäin nopeiden laajakaistapalveluiden saatavuutta, alentaa verkkoa rakentavien yritysten kustannuksia ja kannustaa investointeihin.**
- **Säädösinstrumenttina asetus on direktiiviä tarkoituksenmukaisempi, koska direktiivillä ei olla saavutettu sille asetettuja tavoitteita.**
- **Viestintäinfrarakentamisen pullonkauloina pidetään rakentamis- ja sijoituslupaehtoja ja erilaisia maksuja. Yhteisrakentaminen ja yhteiskäyttö julkisen sektorin toimijoiden kanssa on hankaloitunut.**
- **Valtioneuvoston kanta on monessa kohtaa liian varauksellinen, kunniahimoton ja siinä on jopa epätäydellisiä näkemyksiä. Voimassa olevissa laeissa on jo esitystä vastaavia menettelytapoja ja määräaikoja. Valtioneuvoston kannan tulisi vastata sähköisen viestinnän palvelulain (SVPL) ja Digikompassin tavoitteisiin nopeiden ja kattavien viestintäpalveluiden saatavuudesta.**
- **Petteri Orpon hallitusohjelmassa on oman kohtansa (s. 120) maankäytön ja rakentamisen sääntelyn sujuvoittamisesta muun muassa käsittelyaikojen määräajoista ja yhden luukun periaatteesta. Sen tavoitteita ei ole huomioitu valtioneuvoston kannassa.**
- **Lupakäsittelyjen nopeuttaminen ja siten rakentamisen sujuvoittaminen ovat keskeisiä seikkoja kansalaisten tietoliikenneyhteyksien parantamiseksi, ja siksi valtioneuvoston tulisi tukea esitystä kaikin sen käytettävissä olevin keinoin. Valtioneuvoston kannan tulee olla nyt esitettyä kunnianhimoisempi ja positiivisempi sekä lähteä oletettujen haasteiden sijaan mahdollisuuksista.**

Komission esitys ja sen tavoite ovat kannatettavia

Komission esitys ja sen tavoite ovat ehdottoman kannatettavia. FiCom pitää perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena, että sääntelyinstrumentti on asetus nykyisen direktiivin sijaan. Sääntelyn tulisi olla tasoltaan minimisääntelyä, jotta kansallisesti säilyy mahdollisuus asettaa tiukempia ja kunnianhimoisempia tavoitteita.

Käytännössä yhteisrakentamista ja yhteiskäyttöä tapahtuu edelleen selvästi eniten teleyritysten kesken, mutta myös muiden toimialojen kesken ja välillä. Yhteisrakentaminen on jonkin verran lisääntynyt sähköverkkoyhtiöiden kanssa, mikä johtuu säävarman sähköverkon rakentamisvelvollisuudesta.

Yhteiskäyttö (sijoitusoikeus) on hankaloitunut viime vuosina erityisesti julkisen sektorin toimijoiden määräys-, lupa- ja sopimuskäytäntöjen takia, sillä ne ovat kiristäneet ennestään tiukkoja, yksipuolisesti asettamia ehtojaan. Myös lainsäädäntö on kiristynyt (liikennejärjestelmä- ja maantielaki 42 b § ja ratalaki 36.3 §), ja lisäksi viranomaisten tulkinta eri lakien soveltamisjärjestyksestä aiheuttaa ongelmia. Suomessa viranomaiset ovat alkaneet vastoin sähköisen viestinnän palvelulakia (237.1 §) periä sijoittamisesta vastiketta haitta- ja vahingonkorvauksen lisäksi tai niiden sijaan.

Komission esitystä edeltävän konsultaatiokyselyn mukaan viestintäinfrarakentamisen pullonkauloina pidetään rakentamis- ja sijoituslupaehtoja ja erilaisia maksuja. Toisin sanoen nykyinen sääntely ei ole

vähentänyt rakennus- ja sijoituslupien hallinnosta taakkaa ja kohtuuttomia ehtoja eikä alentanut hallinnollisia maksuja. Tätä näkemystä puoltaa se, että esitys on kokonaisuudistus direktiivin muutoksen sijaan, sääntelyinstrumentiksi on valittu asetus ja esityksellä pyritään korjaamaan todennettuja puutteita.

Valtioneuvoston kanta on liian varauksellinen – tulee vastata lain (SVPL) ja Digikompassin tavoitteisiin

Sähköisen viestinnän palvelulain (SVPL) tavoitteena on edistää sähköisen viestinnän palvelujen tarjontaa ja käyttöä sekä varmistaa, että viestintäverkkoja ja viestintäpalveluja on kohtuullisin ehdoin jokaisen saatavilla koko maassa. Viestintäverkkoja ja -palveluja koskeva saatavuustaso on kirjattu Kansalliseen digikompassiin, joka perustuu vuonna 2021 esiteltyyn EU:n digikompassiin ja sitä koskevaan Digitaalinen vuosikymmen 2030 -ohjelmaan. Kompassin mukaan kaikilla suomalaisilla kotitalouksilla sekä yrityksillä on mahdollisuus gigabitin tietoliikenneyhteyteen, ja 5G-verkko kattaa koko väestön v. 2030 (s. 51).

Nämä kunniahimoiset tavoitteet ja kasvavat tietoliikennetarpeet lisäävät merkittävästi teleyritysten verkkoinvestointitarpeita, mikä asettaa teleyritykset ennennäkemättömien haasteiden eteen. Tavoitteiden ja tarpeiden toteuttamiseksi on aivan keskeistä, että sääntelyltä edellytetään rakentamis- ja sijoituslupaehtojen digitalisointia, keventämistä, nopeuttamista, yhdenmukaistamista ja yhden luukun periaatetta.

Teleyritykset investoivat tietoliikenneverkkojen rakentamiseen vuosittain puoli miljardia euroa, ja julkisten tietojen mukaan tämä summa tulee lähivuosina kasvamaan merkittävästi. Verkkojen rakentamisen helpottaminen, byrokratian vähentäminen ja aloittamisen sujuvoittaminen ovat välttämättömiä keinoja edesauttaa ja nopeuttaa verkkoinvestointeja ja -rakentamista. Julkisten tietojen mukaan luvitus hidastaa verkkojen rakentamista.

Suomi on EU:n digikehityksen kärkimaa, ja siksi Suomen on näytettävä selkeää linjaa digitalisoinnin esteiden poistamisessa. Verkkorakentamisen hidasteet ovat tiedossa, ja gigabitti-infrastruktuurisäädös tuo niihin ratkaisuja, jotka on päättäväisesti vihdoin toteutettava.

Suomen kannan muotoilujen pitää olla selkeitä ja tavoitteellisia. Esimerkiksi lupamenettelyä koskeva kohta on kuitenkin epäselvä ja tavoitteeton: ”Lupamenettelyjä koskien valtioneuvosto näkee yhteisrakentamisen edistämisen näkökulmasta kannatettavana, että toimija voisi hakea keskitetysti samasta sähköisestä palvelusta kaikkia tarvittavia lupia rakennusteknisiä töitä varten. Valtioneuvosto pitää tarpeellisena huomioida asetusehdotuksen lupamenettelyiden harmonisoinnissa Suomen perustuslaissa turvattu kunnallinen itsehallinto.”

Kunnallinen itsehallinto ei estä lupamenettelyiden ja rakentamisen lainsäädännöllistä sujuvoittamista, joten valtioneuvoston kanta tulisi poistaa tekstistä. Lisäksi FiCom oudoksuu valtioneuvoston kantaa kunnallisesta itsehallinnosta, koska Traficomin Verkkotieto.fi ja Sijaintietopalvelu.fi ovat jo nykyisin keskitettyjä palveluja, jonne kaikki infratoimijat, siis myös kunnat, joutuvat toimittamaan tietoja määrämuodossa ja -ajassa.

FiCom pitää myös lupahakemusten käsittelyaikojen osalta perusteettomana näkemystä, jonka mukaan neljän kuukauden käsittelyaika olisi liian haastava. Oudoksumme myös valtioneuvoston varauksellista suhtautumista asetuksessa ehdotettuun ”hiljaiseen hyväksyntään” sillä perustella, että tämä olisi Suomessa epätyypillinen menettely ja että lyhentyvät käsittelyajat ovat haaste viranomaisille, koska vastaavien lupien myöntämisessä tällä hetkellä voi kestää jopa vuoden.

Esityksen mukaan lupa katsotaan myönnetyksi, jos viranomainen ei vastaa lupahakemukseen neljän kuukauden määräajan kuluessa. FiCom huomauttaa, että katujen kunnossapitolaissa (KPL) ja liikennejärjestelmä- ja maantielaissa (LJML) on vastaavat ilmoitus- ja hiljaista hyväksyntää koskevat menettelyt 21 päivän määräaikoineen. Lisäksi voimassa oleva yhteisrakentamislaki säätää menettelytavoista ja esitystä lyhyemmistä käsittelyajoista, joten miksi esityksen määräajat ovat ongelmallisia?

Myöskään valituskelpoisen päätöksen puuttumisen ei tulisi olla ongelma, sillä esimerkiksi mainituissa laeissa (KPL ja LJML) ei välttämättä anneta päätöstä. Lisäksi ratalain mukaan verkkoinfran sijoittaminen perustuu

viranomaisen ja infran omistajan väliseen sopimukseen, jossa aiemmin voimassa ollut lupamenettely on korvattu osapuolten välisellä sopimuksella.

Lisäksi on syytä huomioida, että ehdotus koskee sekä yhteisrakentamista että yhteiskäyttöä. Varsinkin jälkimmäistä koskevan sääntelyn tulisi lähtökohtaisesti olla kevyttä ja määräaikojen lyhyitä, koska kyse on jo olemassa olevan infran hyödyntämisestä. Kansallisesti olemassa olevat säädökset ja menetelmät yksittäisen infran osalta tulisi pikemminkin laajentaa koskemaan myös yhteisrakentamista ja yhteiskäyttöä. Jos menetelmät ovat byrokraattisia, määräajat pitkiä ja maksut korkeita, ne eivät edistä nopeiden viestintäverkkojen yhteisrakentamista ja erityisesti julkisessa omistuksessa olevan infran yhteiskäyttöä.

Vaikka asetusehdotuksen vaatimukset, kuten keskitetty tietopiste, aiheuttavat aluksi viranomaisille kustannuksia, tulee niiden positiiviset vaikutukset verkkojen rakentamiselle ottaa huomioon. Keskitetty tietopiste ja muut lupakäytäntöjä koskevat muutokset nopeuttavat verkkorakentamista, vähentävät verkkoja rakentavien yritysten kustannuksia ja parantavat investointimahdollisuuksia.

Positiivisia vaikutuksia ei valtioneuvoston kannassa ole liiemmälti tuotu esille. Tätä suhtautumista kuvastaa valtioneuvoston näkemykset vaikutusarvioinneissa, joissa ainoastaan lyhyesti todetaan, että esityksen arvioidaan nopeuttavan suurten kapasiteetin verkkojen rakentamista. Tämä on kuitenkin koko esityksen lähtökohta ja tavoite.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa on oma kohtansa (s. 120) maankäytön ja rakentamisen sääntelyn sujuvoittamisesta. Lisäksi siellä on muun muassa nimenomaiset kirjaukset käsittelyaikojen määräajoista sekä yhden luukun periaatteella toimivasta valtakunnallisesta lupapalvelusta.

> *Asetetaan viranomaisten käsittelyajoille lakisääteinen ja sitova määräaika, jonka laskeminen alkaa siitä, kun lupahakemus on täydellinen ja päättyy siihen, kun päätös on tehty. Jos laissa säädetty määräaika ylitetään, alennetaan lupa- tai käsittelymaksua.*
> *Asetetaan viranomaiselle velvollisuus korvata luvanhakijalle viivästyksestä aiheutuneita kustannuksia.*
> *Digitalisoidaan kaavoitus- ja lupaprosessit. Selvitetään mahdollisuutta perustaa valtakunnallinen lupapalvelu, joka toimisi rakentamiseen liittyvien lupien palvelukanavana yhden luukun periaatteella.*

Näitä hallitusohjelman kirjauksia ja tavoitteita ei ole huomioitu valtioneuvoston kannassa.

Valtioneuvoston kannan tulee olla kunniahimoisempi ja positiivisempi

Valtioneuvoston kannassa tulee ottaa riittävällä painoarvolla huomioon, että lupamenettelyiden harmonisoinnilla ja sähköisellä asioinnilla yhdessä pisteessä pyritään edistämään erittäin nopeiden laajakaistapalveluiden saatavuutta, alentamaan verkkoa rakentavien yritysten kustannuksia ja kannustamaan investointeihin. Lupakäsittelyjen nopeuttaminen ja siten rakentamisen sujuvoittaminen ovat keskeisempiä seikkoja kansalaisten tietoliikenneyhteyksien parantamiseksi.

FiCom pitää valitettavana valtioneuvoston kannan lähestymistapaa, jossa nähdään enemmän uhkakuvia ja negatiivisia vaikutuksia julkiselle sektorille kuin mahdollisuuksia Suomelle ja suomalaisille. Komission esitys on annettu siksi, että sillä pyritään edistämään nopeiden viestintäverkkojen rakentamista. Tämä näkemys puuttuu valtioneuvoston esityksestä.

Suomen tulisi päättäväisesti pyrkiä löytämään keinoja, joilla komission tavoite saavutetaan. Esitys tulee nähdä mahdollisuutena toteuttaa sekä Digikompassiin että SVPL:ään kirjattuja tavoitteita. Teleyritykset kantavat suurimman taloudellinen taakan siitä, että Suomi täyttää vuodelle 2030 asetetut kunnianhimoiset gigabittiyhteiskunnan tavoitteet. Tavoitteiden saavuttamista valtioneuvoston tulisi tukea kaikin sen käytettävissä olevin keinoin.

Tietoliikenteen- ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry

Marko Lahtinen
lakiasiat